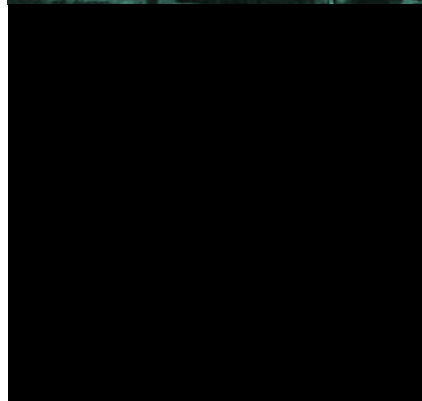
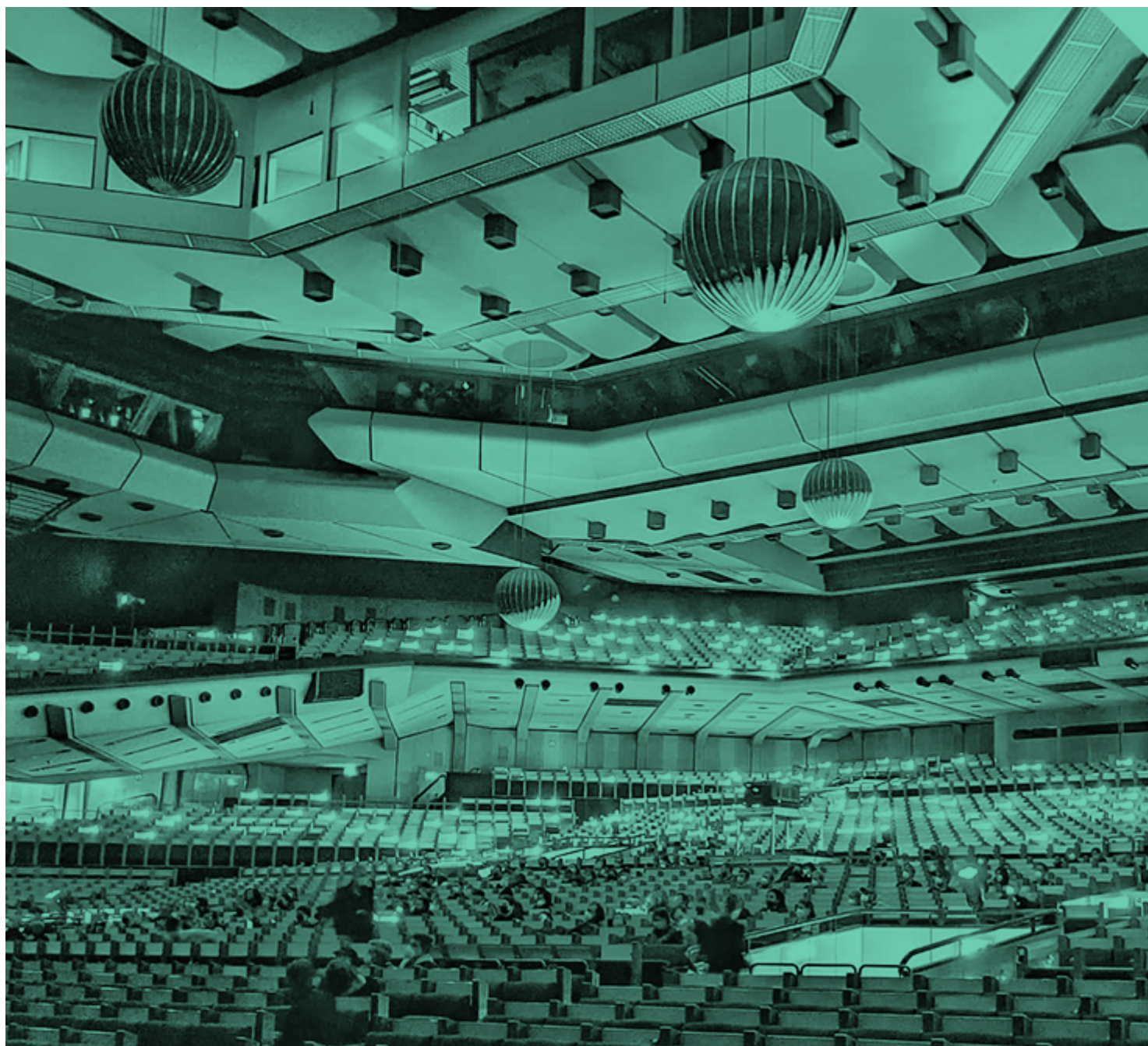

La gran majoria de les capitals europees es troben avui dia amb la problemàtica de la manca d'espais per a la construcció de nous equipaments o habitatges i alhora disposen d'edificis amb un valor arquitectònic important, però que han caigut en el desús i que no són fàcilment reutilitzables per a les necessitats actuals que té la ciutat.

Després de la Segona Guerra Mundial, amb la divisió de la ciutat de Berlín entre la zona oriental i occidental, es va iniciar una competició entre els dos règims per construir l'arquitectura pública més moderna i avançada. Es contractaven els arquitectes més famosos del moment, com Mies Van der Rohe (Neue Nationalgalerie) o Hans Scharoun (Staatsbibliothek) per demostrar al món que el seu règim polític era millor que l'altre. D'aquesta època són els edificis com el Mausebunker, l'Institut d'Higiene o el Centre Internacional de Congressos (ICC). Tots tres pertanyien a la zona occidental, tots tres estaven sota l'ombra de l'ordre d'enderrocament i tots tres han estat declarats recentment patrimoni històric de la ciutat. Tot i així, encara no està clar que els tres s'hagin salvat, ja que la normativa de patrimoni vigent en permet la demolició si es demostra que la seva reutilització no és tècnicament viable.

El primer d'ells, el Mausebunker (búnquer de ratolins), és en realitat l'Institut de Recerca de Medicina Experimental. Va ser construït entre els anys 1971 i 1981 en diverses fases pels arquitectes Gerd i Magdalena Hänska per acollir el Centre d'investigació amb Animals amb finalitats mèdiques. Es tracta d'un edifici construït completament amb elements prefabricats de formigó vist, d'un aspecte molt hermètic, que apareix com un gran vaixell encallat a la platja. Disposa de formes piramidals, finestres triangular i tubs enormes de ventilació de color blau, que el converteixen en un objecte original i probablement únic en tot el món. Forma part del brutalisme, moviment que es caracteritza per l'honradesa en la utilització dels materials i la manca d'ornament. Desperta tot tipus de reaccions entre els ciutadans, des de la fascinació fins al rebuig: és fantàstic i terrible, bell i monstruós. Va ser dissenyat per acollir a milers de ratolins que eren utilitzats per a la medicina experimental. Disposava per tant d'una ventilació i una il·luminació natural molt limitades i algunes plantes tècniques tenien una altura lliure de només 2,10 metres. La configuració interior de l'edifici fa molt difícil la seva reutilització per a qualsevol altra funció. Actualment l'Ajuntament està portant a terme un concurs d'idees restringit per a valorar quin nou ús pot acollir el búnquer. Qualsevol solució haurà de considerar la seva viabilitat tècnica i econòmica. Les veus més crítiques amb l'administració veuen aquesta operació com una simple formalitat per a poder justificar el seu enderrocament i la construcció d'un nou edifici modern i flexible. És una llàstima que en els anys 60 la sostenibilitat o la flexibilitat dels espais encara no fossin temes d'actualitat. Si s'haguessin tingut en compte aquestes consideracions en el procés del projecte, no haurien minvat l'expressivitat de l'edifici i a canvi haurien permès més fàcilment la seva rehabilitació avui en dia.

L'Institut d'Higiene es troba pràcticament a 100 metres de distància del Mausebunker i pertany al mateix campus. Va ser dissenyat pels arquitectes Fehling und Gogel a partir del 1966 i les obres van finalitzar l'any 1974. També forma part del moviment arquitectònic del brutalisme, però desprèn una energia totalment diferent al búnquer. En aquest cas les façanes mostren les taules de l'encofrat del formigó in situ, que s'adapta a les geometries corbes de l'edifici que conviden al visitant a introduir-se en els seus espais generosos i ben il·luminats. L'edifici acull usos molt diversos, com ara laboratoris, oficines o sales d'actes. La

seva reutilització per part de la Charité, el sistema sanitari públic de la ciutat, ja ha estat anunciada i per tant és una realitat que l'Institut d'Higiene seguirà formant part del paisatge arquitectònic de la ciutat.

Com a últim exemple trobem el Centre Internacional de Congressos (ICC), dissenyat pels arquitectes Ralf Schüller i Ursulina Schüller-Witte. Va ser construït entre els anys 1973 i 1979. Es també un dels anomenats 'schlauffende Riesen' (gegants adormits), justament per les seves grans dimensions (320x80m) i per trobar-se en desús des de l'any 2014. En realitat fins a mitjans d'octubre d'aquest any, perquè el festival d'art 'Berliner Festspiele' va mostrar durant deu dies projectes de performance, art, música, projeccions i instal·lacions, amb artistes locals i internacionals. Aquesta reobertura va crear una gran expectació, les entrades es van exhaurir ràpidament i una gran quantitat de berlinesos van poder tornar a gaudir de la gran diversitat d'espais que s'amaguen dins d'aquesta gran escultura futurista. Es tracta de l'edifici més representatiu de l'arquitectura High-Tech a Alemanya d'aquesta època. A l'interior, sorprèn per la gran diversitat dels espais de circulació i de les sales que acull, que poden rebre de 20 a 3.000 espectadors. Tots els espais conserven el seu fascinant estil dels anys 70: els paviments, el mobiliari, la senyalització, els sostres tècnics... amb les seves geometries i patrons gràfics de l'època. L'ICC va ser a finals del 2018 objecte d'un concurs d'idees que va aportar solucions de tot tipus, també per part d'inversors privats. Algunes proposaven el seu parcial enderrocament o la seva ampliació, i usos tan diversos com un centre per a la mobilitat, un centre per a start-ups o fins i tot un hotel de luxe. Afortunadament cap d'aquestes propostes va tirar endavant i l'edifici va ser declarat patrimoni històric. Una visita per l'edifici és suficient per veure que l'ICC és per damunt de tot un gran lloc de trobada, ideal per a congressos o per a festivals culturals.

El futur d'aquests edificis ha despertat un gran debat en la ciutadania. Tots ells formen part de la identitat de la ciutat i aquest tema és molt delicat en una ciutat com Berlín que ha vist desaparèixer, per diversos motius, molts edificis singulars i representatius de la seva Història. Per això des de l'Ajuntament es prioritza actualment la recuperació dels edificis que formen aquesta identitat cultural, també si formen part del passat més recent de la ciutat. Es tracta, en definitiva, de lluitar activament per conservar el caràcter i la Història de la ciutat i evitar que cada cop ens trobem en un món més homogeni.

Laura Gil, arquitecta. Corresponsal del COAC a Berlín, Alemanya. Novembre 2021

[1]

Tornar

[2]

Copyright@ Col·legi d'Arquitectes de Catalunya : <http://213.151.109.9/ca/mon/revista-corresponsals-reciclatge-arquitectonic-berlin>

Links:

[1] <http://213.151.109.9/ca/printpdf/printpdf/26838>

[2] <http://213.151.109.9/ca/javascript%3Ahistory.back%281%29>